

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

แนวทางการอนุญาต ให้จัดตั้งธนาคารพาณิชย์ไร้สาขา (Virtual Bank)

ฉบับปรับปรุง

Virtual
Bank

BOT Consultation Paper
on Virtual Bank
มิถุนายน 2566

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	3
สรุปประเด็นสำคัญที่ต้องการรับฟังความเห็น รอบที่ 2	5
1. บทนำ	7
2. เป้าหมายของการเปิดให้มี Virtual Bank ในไทย	10
3. กรอบหลักเกณฑ์การขอจัดตั้ง Virtual Bank	13
4. กรอบการกำกับดูแล Virtual Bank	21
5. กระบวนการรับสมัครและคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมให้จัดตั้ง Virtual Bank.....	26
6. ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการเปิดให้มี Virtual Bank	28
ภาคผนวก สรุปแนวทางการอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank ของต่างประเทศ เทียบกับไทย	29

ในเอกสารรับฟังความคิดเห็นฉบับนี้ **ตัวอักษรสีฟ้า** แสดงถึงสาระที่เปลี่ยนไปจากเนื้อหาของเอกสารรับฟังความคิดเห็นฉบับแรกที่ ธปท. ได้เผยแพร่เมื่อ 12 มกราคม 2566 ([คลิกเพื่ออ่าน](#))

ภาคการเงินไทยกำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่โลกการเงินดิจิทัล โดยในช่วงที่ผ่านมาผู้ให้บริการทั้งสถาบันการเงินและมิใช่สถาบันการเงิน (non-bank) เริ่มปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจเพื่อมุ่งเน้นการให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัลและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการแต่ละกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น แต่ยังมีผู้ใช้บริการรายย่อยและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) บางกลุ่มที่ยังไม่สามารถเข้าถึงหรือได้รับบริการทางการเงินอย่างเหมาะสม (อาทิ กลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือธุรกิจขนาดเล็ก) และบางกลุ่มที่เข้าถึงบริการทางการเงินด้วยช่องทางดิจิทัลบ้างแล้วแต่ยังสามารถพัฒนาให้เข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างครบวงจรและสะดวกมากขึ้น

ภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทยเพื่อเศรษฐกิจดิจิทัลและการเติบโตอย่างยั่งยืน ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงได้วางทิศทางการเปิดโอกาสให้ภาคการเงินใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อพัฒนานวัตกรรมและบริการทางการเงินที่ตอบโจทย์ผู้ใช้บริการ (digital) ซึ่งเน้นการรักษาสมดุลระหว่างการสนับสนุนนวัตกรรมเพื่อประโยชน์ของผู้ใช้บริการและการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม โดยหนึ่งในแนวนโยบายสำคัญ คือ **การเปิดให้มีผู้ให้บริการประเภทใหม่ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ไร้สาขา (Virtual Bank)** ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของผู้กำกับดูแลในหลายประเทศ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ **ให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการใช้เทคโนโลยี ข้อมูลที่หลากหลาย และบริการดิจิทัล เข้ามานำเสนอบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ผ่านช่องทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถลดต้นทุนพนักงาน อาคารและสถานที่ รวมทั้งตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น** โดยเฉพาะผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs กลุ่มที่ยังไม่ได้รับบริการทางการเงินอย่างเพียงพอให้เข้าถึงบริการทางการเงินอย่างเหมาะสม และกลุ่มที่เข้าถึงบริการทางการเงินด้วยช่องทางดิจิทัลบ้างแล้วให้ได้รับบริการทางการเงินอย่างครบวงจรและสะดวกมากขึ้น **โดยประกอบธุรกิจในรูปแบบที่ยั่งยืนและไม่กระตุ้นการแข่งขันที่ส่งเสริมการก่อกวนนี้เกินตัวหรือใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เหมาะสม จนอาจกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงิน ผู้ฝากเงินและผู้บริโภคในวงกว้าง**

เพื่อให้ได้ Virtual Bank ที่เป็นไปตามเป้าหมายข้างต้น กล่าวคือ Virtual Bank ที่เข้ามาพัฒนานวัตกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และไม่สร้างความเสี่ยงจนเกินไป (responsible innovation) ธปท. จึงได้กำหนดกรอบหลักเกณฑ์การขอจัดตั้งและกำกับดูแล Virtual Bank โดยมีสาระสำคัญ คือ

(1) ให้ Virtual Bank สามารถประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ได้เต็มรูปแบบ เพื่อให้ Virtual Bank มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนบริการให้ตอบโจทย์ความต้องการลูกค้าที่เปลี่ยนไปได้

(2) ผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank จะต้องมีความเหมาะสม เช่น มีรูปแบบธุรกิจที่ตอบโจทย์เป้าหมายข้างต้นได้อย่างยั่งยืน มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การให้บริการดิจิทัล และการใช้ข้อมูลที่หลากหลาย

(3) ให้ Virtual Bank ปฏิบัติตามเกณฑ์การกำกับดูแลเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน **ประกอบกับเกณฑ์กำกับดูแล Virtual Bank โดยเฉพาะในบางเรื่อง** โดย ธปท. จะกำกับ Virtual Bank ตามระดับความเสี่ยงและให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาลและวัฒนธรรมด้านความเสี่ยง (risk culture)

(4) ให้ Virtual Bank ดำเนินกิจการในช่วงแรก (phasing) ตามเงื่อนไขที่กำหนด ภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การดำเนินงานในช่วงแรกเป็นไปอย่างมั่นคงและไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบ

สรุปประเด็นสำคัญที่ต้องการรับฟังความเห็น รอบที่ 2

ตามที่ ธปท. เปิดรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank เมื่อวันที่ 12 มกราคม ถึง 12 กุมภาพันธ์ 2566 และได้รับความเห็น รวมถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และผู้ประกอบการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์และแนวทางการอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank ในภาพรวม และมีการสอบถามรายละเอียดของหลักเกณฑ์ในหลายมิติ ซึ่งบางประเด็นมีความสำคัญและอาจกระทบต่อการตัดสินใจหรือการออกแบบแผนงานของผู้สมัคร รวมถึงรูปแบบการประกอบธุรกิจของ Virtual Bank ที่จะถูกจัดตั้ง

ธปท. จึงนำความเห็นที่ได้รับมาปรับปรุงแนวทางการอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank โดยขยายความในประเด็นที่สำคัญและอาจกระทบต่อการตัดสินใจยื่นขออนุญาตจัดตั้ง Virtual Bank ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้สมัครทุกรายได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจอย่างเพียงพอและเท่าเทียม สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

(1) สิ่งที่ยอยากเห็น (Green Line) และ สิ่งที่ไม่อยากเห็น (Red Line) ยกตัวอย่างเพิ่มเติมว่า ธปท. อยากเห็น Virtual Bank ช่วยกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในระบบสถาบันการเงินอย่างเหมาะสม โดยจัดให้มีกลไกที่รองรับและอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าในการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังผู้ให้บริการรายอื่นภายใต้สิทธิของลูกค้าตามกฎหมายอันสอดคล้องกับแนวนโยบายการเปิดให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูล (Open Data) ของ ธปท. (รายละเอียดตามข้อ 2.1) และไม่อยากเห็น Virtual Bank กีดกันหรือสร้างอุปสรรคในการส่งหรือโอนข้อมูลที่ได้รับคามยินยอมจากลูกค้าไปยังผู้ให้บริการรายอื่นภายใต้สิทธิของลูกค้าตามกฎหมาย (รายละเอียดตามข้อ 2.2)

(2) คุณสมบัติสำคัญของผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank เพิ่มรายละเอียดให้ชัดเจนขึ้น ดังนี้

(2.1) ด้านธรรมาภิบาล เพิ่มรายละเอียดว่า ห้ามมิให้ Virtual Bank แต่งตั้งกรรมการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษา¹ ที่ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือพนักงาน ของสถาบันการเงินแห่งอื่นในเวลาเดียวกัน เพื่อป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น และเพื่อให้บุคลากรดังกล่าวสามารถอุทิศเวลาในการบริหารจัดการงานของ Virtual Bank ได้อย่างเต็มที่ (รายละเอียดตามข้อ 3.2)

(2.2) ด้านการใช้เทคโนโลยีที่ยืดหยุ่น มั่นคง ปลอดภัย สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง เพิ่มรายละเอียดว่า Virtual Bank ต้องไม่ใช้งานระบบ IT ที่สำคัญร่วมกับสถาบันการเงินอื่นเช่น ระบบ Core Banking ระบบ Mobile Banking และระบบ Internet

¹ อ้างอิงคำนิยาม “ที่ปรึกษาของสถาบันการเงิน” ตามประกาศ ธปท. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ธรรมาภิบาลของสถาบันการเงินและกลุ่มธุรกิจทางการเงิน

Banking ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากความเชื่อมโยงและการพึ่งพาระหว่างกัน (contagion risk) ความเสี่ยงด้านข้อมูลรั่วไหล และความเสี่ยงด้านภัยคุกคามทางไซเบอร์ (รายละเอียดตามข้อ 3.2)

(2.3) ด้านการเข้าถึง บริหารจัดการ และใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่หลากหลาย เพิ่มรายละเอียดว่า ผู้สมัครต้องแสดงถึงความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูล (data governance) และความสามารถในการพัฒนาระบบข้อมูลและการเชื่อมต่อ เพื่ออำนวยความสะดวกลูกค้าในการนำข้อมูลของตนไปใช้ทำธุรกรรมกับผู้ให้บริการทางการเงินรายอื่น (รายละเอียดตามข้อ 3.2)

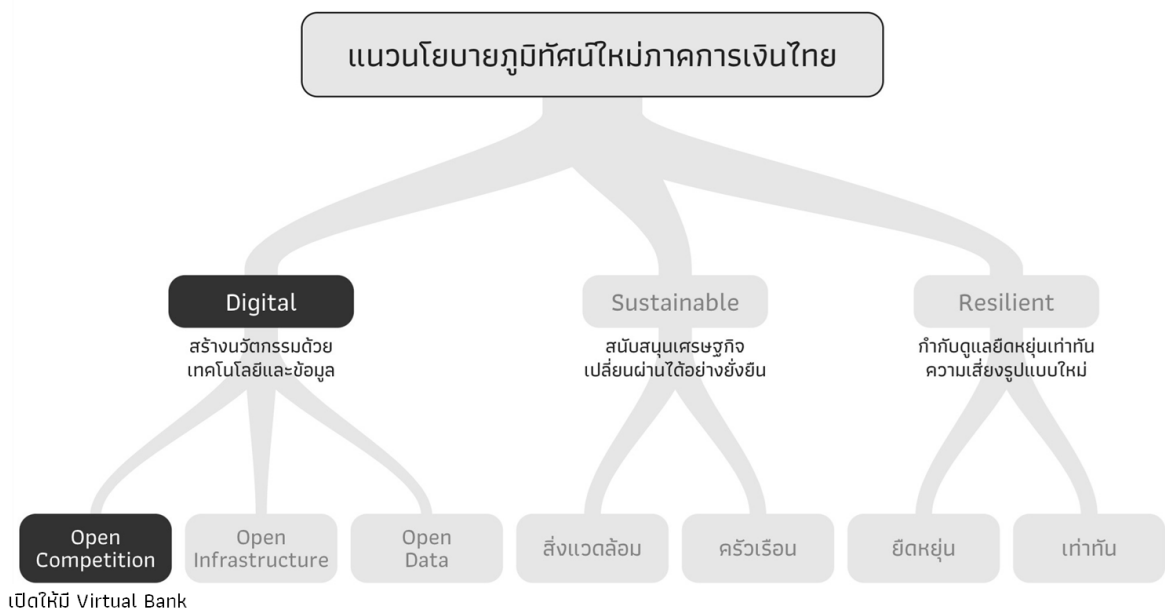
(3) การคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมให้จัดตั้ง Virtual Bank เพิ่มรายละเอียดว่า ธปท. จะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุด โดยคำนึงถึงการช่วยตอบโจทย์ Green Line ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจการเงินไทยในภาพรวม (รายละเอียดตามข้อ 5.2)

(4) เงื่อนไขอื่น ๆ เพิ่มเงื่อนไขการดำเนินกิจการในช่วงแรกของ Virtual Bank (ช่วง phasing) ไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นที่มีนัยต่อความสำเร็จของ Virtual Bank เว้นแต่ได้รับอนุญาตจาก ธปท. ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันควร เนื่องจากผู้ถือหุ้นดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการสร้างธุรกิจในช่วงเริ่มต้นกิจการ (รายละเอียดตามข้อ 4.2)

ทั้งนี้ เพื่อให้มี Virtual Bank ในประเทศไทยที่สามารถนำเสนอบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ที่ตอบโจทย์ทั้งความต้องการของผู้ใช้บริการทางการเงินและผู้ให้บริการแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ธปท. จึงขอเปิดรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank อีกครั้งในส่วนที่มีการเพิ่มรายละเอียดหรือเงื่อนไขอย่างมีนัยสำคัญ ตั้งแต่วันนี้ จนถึง วันที่ 4 กรกฎาคม 2566 เพื่อที่จะได้นำไปประกอบการจัดทำหลักเกณฑ์การอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank (หลักเกณฑ์ฯ) นำเสนอกระทรวงการคลังพิจารณาต่อไป โดยเบื้องต้นคาดว่าจะสามารถออกหลักเกณฑ์ฯ พร้อมเปิดรับสมัครคำขอจัดตั้ง Virtual Bank ได้ในปี 2566 และประกาศผลผู้ที่ได้รับคัดเลือกและได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ภายในปี 2567

1. บทนำ

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ออกแนวนโยบายภูมิทัศน์ใหม่ภาคการเงินไทยเพื่อเศรษฐกิจดิจิทัลและการเติบโตอย่างยั่งยืน เพื่อสื่อสารและรับฟังความเห็นเกี่ยวกับทิศทางสำคัญของการปรับภูมิทัศน์ภาคการเงินไทยให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีบทบาทช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลและการเติบโตอย่างยั่งยืน

หนึ่งในเป้าหมายสำคัญภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ของภาคการเงินไทยที่กำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่โลกการเงินดิจิทัล คือ ภาคการเงินสามารถนำเทคโนโลยีและข้อมูลที่หลากหลายมาใช้ประโยชน์ในการประเมินความเสี่ยงและวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า เพื่อพัฒนาบริการทางการเงินให้ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยลดอุปสรรคในการเข้าถึงบริการทางการเงินแก่ผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากการไม่มีข้อมูลหรือประวัติทางการเงินที่เพียงพอสำหรับวิเคราะห์หรือประเมินความเสี่ยงของผู้ใช้บริการ (information asymmetry) รวมถึงการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs รายเล็ก ๆ มีต้นทุนการดำเนินงานสูง เนื่องจากใช้บุคลากรเป็นหลักมากกว่าการใช้เทคโนโลยี

ทั้งนี้ แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาจะมีผู้ให้บริการทั้งสถาบันการเงินและมิใช่สถาบันการเงิน (non-bank) เริ่มปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจเพื่อมุ่งเน้นการให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัล รวมถึงใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับกลุ่มที่ยังเข้าไม่ถึงบริการทางการเงิน (unserved) หรือ กลุ่มที่ยังไม่ได้รับบริการทางการเงินอย่าง

เพียงพอและเหมาะสม (underserved) แต่ยังมีผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs บางกลุ่มที่ยังไม่สามารถเข้าถึงหรือได้รับบริการทางการเงินที่เหมาะสม (อาทิ กลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือธุรกิจขนาดเล็กที่ทำธุรกรรมผ่านช่องทางดิจิทัล) และบางกลุ่มที่เข้าถึงบริการทางการเงินด้วยช่องทางดิจิทัลบ้างแล้วแต่ยังสามารถพัฒนาให้เข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างครบวงจรและสะดวกมากขึ้น

ภายใต้ทิศทางด้าน digital ซึ่งเน้นการรักษาสมดุลระหว่างการสนับสนุนนวัตกรรมเพื่อประโยชน์ของผู้ใช้บริการและการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม **รพท. จึงได้ผลักดันแนวนโยบายที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่**

(i) **เปิดให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูล (Open Data)** เช่น ผลักดันให้มีกลไกที่ผู้ใช้บริการสามารถส่งข้อมูลของตนที่อยู่กับผู้ใช้บริการแต่ละแห่งไปยังผู้ใช้บริการรายอื่นได้สะดวกมากขึ้น

(ii) **เปิดให้ผู้เล่นประเภทต่าง ๆ เข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน (Open Infrastructure)** ได้อย่างเท่าเทียมมากขึ้น เช่น ระบบการชำระเงิน

(iii) **เปิดให้แข่งขัน (Open Competition)** ทั้งการขยายขอบเขตหรือเพิ่มความยืดหยุ่นให้ผู้เล่นเดิมและเปิดให้มีผู้เล่นประเภทใหม่

ทั้งนี้ หนึ่งในแนวนโยบาย Open Competition ที่สำคัญ คือ การเปิดให้มีผู้ให้บริการประเภทใหม่ ได้แก่ **ธนาคารพาณิชย์ไร้สาขา (Virtual Bank)** ที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การให้บริการลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล และการใช้ข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อเข้ามาพัฒนาบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ที่ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยต้นทุนที่เหมาะสม โดยเฉพาะผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs ที่เป็นกลุ่ม unserved ให้เข้าถึงบริการทางการเงินอย่างเหมาะสม และกลุ่ม underserved ที่เข้าถึงบริการทางการเงินด้วยช่องทางดิจิทัลบ้างแล้วให้ได้รับบริการทางการเงินอย่างครบวงจรและสะดวกมากขึ้น

การเปิดให้มี Virtual Bank เข้ามาเป็นผู้เล่นใหม่ในระบบสถาบันการเงินไทยนั้น สอดคล้องกับแนวทางของผู้กำกับดูแลในหลายประเทศ เช่น เกาหลีใต้ ฮองกง ไต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย ที่เปิดให้มีการขออนุญาต Virtual Bank² เพื่อสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมและบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ที่ตอบโจทย์ผู้ใช้บริการได้ดียิ่งขึ้น และช่วยกระตุ้นการแข่งขัน อีกทั้งผู้กำกับดูแลในหลายประเทศ³ ยังคาดหวังให้

² ชื่อเรียกรธนาคารพาณิชย์ประเภทนี้แตกต่างกันในแต่ละประเทศ อาทิ Digital Bank, Virtual Bank, Internet-only Bank หรือ Neobank

³ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เกาหลีใต้

Virtual Bank ช่วยลดช่องว่างการเข้าถึงบริการทางการเงินแก่กลุ่ม underserved และ unserved ด้วย

ทั้งนี้ จากการศึกษาการดำเนินธุรกิจของ Virtual Bank ที่เปิดให้บริการแล้วในต่างประเทศ พบว่า **Virtual Bank ที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ในวงกว้างและมีความเชี่ยวชาญในการให้บริการแก่ลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล รวมทั้งสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่และข้อมูลที่หลากหลายมาใช้ประเมินความเสี่ยงและวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยลดต้นทุนด้านพนักงาน อาคาร และสถานที่ ทำให้สามารถนำเสนอบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ที่ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้ากลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างครบวงจรด้วยต้นทุนที่เหมาะสม โดยเฉพาะผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs กลุ่ม underserved และ unserved** อาทิ สินเชื่อไม่มีหลักประกันแก่ SMEs รายเล็กที่พิจารณาโดยใช้ข้อมูลทางเลือก (alternative data) ของ Virtual Bank ในประเทศจีน ซึ่งทำให้ SMEs จำนวนมากสามารถเข้าถึงสินเชื่อในระบบได้ รวมถึงผลิตภัณฑ์เงินฝากที่ลูกค้าสามารถกำหนดจำนวนเงินที่จะออมในแต่ละสัปดาห์ได้เองและจะได้อัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นเมื่อออมนานขึ้น และการเปิดบัญชีผ่านช่องทางดิจิทัลที่ง่าย สะดวก และรวดเร็วของ Virtual Bank ในเกาหลีใต้ นอกจากนี้ **Virtual Bank ยังมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ผู้เล่นปัจจุบันปรับตัวและแข่งขันกันพัฒนาบริการทางการเงินให้ดีขึ้น** เช่น ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งในฮ่องกงได้ยกเลิกค่าธรรมเนียมรักษาสัญชี เพื่อให้สามารถแข่งขันกับ Virtual Bank ที่ไม่เก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวได้

2. เป้าหมายของการเปิดให้มี Virtual Bank ในไทย

2.1 สิ่งที่ยากเห็น (Green Line)

สิ่งที่ยากเห็น คือ ผู้เข้ามาประกอบธุรกิจ Virtual Bank ใช้เทคโนโลยี ข้อมูลที่หลากหลาย และความเชี่ยวชาญด้านบริการดิจิทัลในการนำเสนอบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ (new value proposition) ผ่านช่องทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น โดย

- **มีบริการทางการเงินที่ครบวงจรและเหมาะสมกับลูกค้าแต่ละกลุ่ม โดยให้ความสำคัญกับบริการทางการเงินที่ช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพและวินัยทางการเงินแก่ผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs โดยเฉพาะกลุ่ม underserved และ unserved⁴ (เช่น กลุ่มผู้มีรายได้น้อย ไม่มีรายได้ประจำ หรือไม่มีประวัติทางการเงินยาวนานพอ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อในระบบ เป็นต้น) อาทิ**
  - ผลิตรัณฑ์เงินฝากที่ลูกค้าสามารถกำหนดจำนวนเงินและงวดที่จะออมให้เหมาะสมกับกระแสเงินสดและพฤติกรรมของตนเองได้
  - ผลิตรัณฑ์สินเชื่อที่กำหนดขนาดวงเงิน ระยะเวลา และอัตราดอกเบี้ยตามพฤติกรรมและความเสี่ยงของลูกค้าแต่ละราย โดยไม่ส่งเสริมการก่อหนี้เกินตัว
- **สร้างประสบการณ์การใช้บริการทางการเงินที่ดีแก่ลูกค้า ด้วยรูปแบบการใช้งานกระบวนการ และขั้นตอนการใช้บริการทางการเงินผ่านช่องทางดิจิทัล ที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของลูกค้า**
- **ช่วยกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในระบบสถาบันการเงินอย่างเหมาะสม กล่าวคือ สถาบันการเงินแข่งขันพัฒนานวัตกรรมและบริการทางการเงินให้ดีขึ้นทั้งในมิติคุณภาพ ราคา และการเข้าถึงอย่างเหมาะสม รวมถึงความสะดวกและความง่ายต่อการใช้งาน เช่น การที่ Virtual Bank จัดให้มีกลไกที่รองรับและอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้า**

⁴ รพท. ไม่ได้กำหนดนิยามกลุ่ม underserved และ unserved ไว้อย่างเฉพาะเจาะจง แต่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้ามาประกอบธุรกิจ Virtual Bank สามารถกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายดังกล่าว พร้อมอธิบายเหตุผลสนับสนุนที่น่าเชื่อถือ รวมถึงกำหนดเป้าหมายดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการให้บริการแก่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายดังกล่าวได้เอง ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามโอกาสทางธุรกิจและความถนัดของผู้ที่สนใจเข้ามาประกอบธุรกิจ Virtual Bank แต่ละราย อย่างไรก็ตาม รพท. จะยกตัวอย่างกลุ่มลูกค้า underserved และ unserved ให้ชัดเจนและจะเผยแพร่ทางเว็บไซต์ รพท. เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับผู้ขออนุญาตจัดตั้ง Virtual Bank ต่อไป

ในการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังผู้ให้บริการรายอื่นภายใต้สิทธิของลูกค้าตามกฎหมายอันสอดคล้องกับแนวนโยบาย Open Data ของ รพท.⁵

2.2 สิ่งที่ไม่อยากเห็น (Red Line)

สิ่งที่ไม่อยากเห็น คือ ผู้เข้ามาประกอบธุรกิจ Virtual Bank สร้างความเสี่ยงต่อเสถียรภาพระบบการเงิน ผู้ฝากเงิน และผู้บริโภคในวงกว้าง โดย

- **ประกอบธุรกิจในรูปแบบที่ไม่ยั่งยืน** จนก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการดำเนินธุรกิจของ Virtual Bank และผู้ฝากเงิน อาทิ การใช้กลยุทธ์ขยายธุรกิจที่ไม่ได้คำนึงถึงความเสี่ยงหรือผลกระทบต่อฐานะความมั่นคงของ Virtual Bank อย่างเพียงพอ เป็นต้น
- **กระตุ้มการแข่งขันอย่างไม่เหมาะสม** จนก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพของระบบการเงิน อาทิ การแข่งขันเพื่อแย่งลูกค้าด้วยกลยุทธ์ด้านราคาซึ่งจะไม่สามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืนในระยะยาวและก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผู้ฝากเงินและระบบการเงิน การแข่งขันปล่อยสินเชื่อที่กระตุ้นให้เกิดการก่อหนี้เกินตัว เป็นต้น
- **เอื้อประโยชน์แก่ผู้ถือหุ้น⁶ บริษัทในเครือของผู้ถือหุ้น หรือกิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง⁷ รวมถึงดำเนินการใด ๆ ในลักษณะที่ทำให้ผู้ถือหุ้น บริษัทในเครือของผู้ถือหุ้น หรือกิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องใช้อำนาจตลาดเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ Virtual Bank อย่างไม่เหมาะสม** จนนำไปสู่การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและกระทบต่อผู้บริโภค อาทิ Virtual Bank ทำธุรกรรมที่ไม่สอดคล้องกับความเสี่ยงเพื่อเอื้อประโยชน์แก่บริษัทในเครือของผู้ถือหุ้น Virtual Bank มีส่วนร่วมหรือสนับสนุนการใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เป็นธรรม หรือการกำหนดเงื่อนไขที่ผูกมัดลูกค้าทางธุรกิจของบริษัทในเครือของผู้ถือหุ้นให้ต้องใช้บริการทางการเงินกับ Virtual Bank ที่ตนถือหุ้นเท่านั้น รวมถึง Virtual Bank กีดกันหรือสร้างอุปสรรคในการส่งข้อมูลส่วนบุคคลที่ลูกค้าขอให้ส่งหรือโอนไปยังผู้ให้บริการรายอื่นภายใต้สิทธิของลูกค้าตามกฎหมาย เป็นต้น

⁵ เป็นไปตามแนวนโยบายการปฏิรูปทัศนภาคการเงินไทยของ รพท. เรื่อง การเปิดกว้างให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูล (Open Data)

⁶ ในเอกสารรับฟังความคิดเห็นฉบับนี้ ผู้ถือหุ้น หมายถึง บุคคลที่ถือหุ้นของ Virtual Bank ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมเกินร้อยละ 10 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

⁷ กิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง หมายความว่า บริษัทที่สถาบันการเงิน กรรมการของสถาบันการเงิน ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเหล่านี้ ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละ 10 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทนั้น ตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

เพื่อให้ได้ Virtual Bank ที่สามารถเข้ามานำเสนอบริการทางการเงินตาม Green Line โดยไม่ก่อให้เกิดข้อกังวลตาม Red Line ข้างต้น ธปท. จึงได้กำหนดกรอบหลักเกณฑ์การขอจัดตั้งและกำกับดูแล Virtual Bank โดย

(1) ให้ Virtual Bank มีรูปแบบการจัดตั้งและประกอบธุรกิจที่ยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการลูกค้าที่เปลี่ยนไปได้ (รายละเอียดตามข้อ 3.1)

(2) กำหนดคุณสมบัติผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank ที่จะสามารถตอบโจทย์ Green Line ได้อย่างยั่งยืน (รายละเอียดตามข้อ 3.2)

(3) ให้ Virtual Bank ดำเนินกิจการในช่วงแรก (phasing) ตามเงื่อนไขที่กำหนดภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด รวมถึงมีทุนจดทะเบียนที่เพียงพอและมีการจัดทำแผนการเลิกประกอบกิจการ (exit plan) เพื่อให้การดำเนินงานในช่วงแรกของ Virtual Bank เป็นไปอย่างมั่นคงและไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบ (รายละเอียดตามข้อ 3.3 และ 4.2)

(4) ผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank สามารถยื่นขอผ่อนผันการถือหุ้นใน Virtual Bank เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเป็นรายกรณี ซึ่ง ธปท. จะพิจารณาคุณสมบัติและพฤติกรรมของผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank โดยอาจกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตเพิ่มเติม (รายละเอียดตามข้อ 3.4 และ 4.3)

(5) Virtual Bank จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การกำกับดูแลเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน โดย ธปท. จะกำกับดูแลตามระดับความเสี่ยง (risk proportionality) และให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาลและวัฒนธรรมด้านความเสี่ยง (risk culture) (รายละเอียดตามข้อ 4.1)

3. กรอบหลักเกณฑ์การขอจัดตั้ง Virtual Bank

3.1 รูปแบบ ขอบเขตการประกอบธุรกิจ ช่องทางการให้บริการ

- ให้ Virtual Bank จัดตั้งในรูปแบบธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย (locally-incorporated)⁸ ที่สามารถให้บริการทางการเงินได้อย่างเต็มรูปแบบในลักษณะไร้สาขา กล่าวคือ สามารถให้บริการแก่ลูกค้าทุกกลุ่มได้เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงเร็วในยุคดิจิทัลได้อย่างยืดหยุ่นและครบวงจร อย่างไรก็ตาม อยากรู้ว่า Virtual Bank มีความสำคัญกับบริการทางการเงินที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพและวินัยทางการเงินแก่ลูกค้ารายย่อยและ SMEs โดยเฉพาะกลุ่ม underserved และกลุ่ม unserved ตามที่ระบุในข้อ 2.1 เป็นลำดับแรก
- ให้ Virtual Bank ดำเนินธุรกิจและให้บริการแก่ลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัลเป็นหลัก⁹ โดยไม่อนุญาตให้จัดตั้งสาขาหรือมีสาขาอิเล็กทรอนิกส์ของตนเอง (เช่น automated teller machine: ATM และ cash deposit machine: CDM) เพื่อให้ Virtual Bank มุ่งเน้นการให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัล อันจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายการดำเนินงานในส่วนของพนักงานและอาคารสถานที่ และสนับสนุนการเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล อย่างไรก็ตาม Virtual Bank สามารถให้บริการรับฝากเงิน (cash-in) และถอนเงิน (cash-out) ผ่านตัวแทนทางการเงิน (banking agent) หรือเครือข่ายของผู้ให้บริการอื่น เช่น ATM pool ได้ เพื่อสนับสนุนลูกค้าบางกลุ่มที่ยังจำเป็นต้องใช้เงินสด ในช่วงที่ระบบการเงินไทยยังไม่พร้อมเข้าสู่กระบวนการดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งนี้ Virtual Bank ต้องไม่พึ่งพาช่องทางดังกล่าวมากเกินไปจนสมควร โดยสามารถขอให้บริการผ่านช่องทางดังกล่าวมาในขั้นตอนการยื่นคำขออนุญาตได้ แต่ต้องเสนอแผนการทยอยลดการให้บริการรับฝากและถอนเงินสดผ่าน ATM และ CDM ของผู้ให้บริการอื่น และ/หรือ banking agent มาด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการทยอยลดการใช้เงินสด
- ให้ Virtual Bank จัดตั้งสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย เพื่อให้ ธปท. สามารถกำกับดูแลและตรวจสอบ Virtual Bank ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ลูกค้าสามารถใช้

⁸ ภายใต้มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

⁹ สำหรับการให้บริการที่ไม่ก่อให้เกิดธุรกรรมทางการเงินนั้น Virtual Bank อาจดำเนินการเองหรือแต่งตั้งพันธมิตรทางธุรกิจ (business partner) เพื่อดำเนินการแทนได้ เช่น การตั้งจุดสำหรับการรู้จักลูกค้า (Know Your Customer: KYC) การใช้บุคลากรเพื่อทวงถามหนี้หรือประเมินหลักประกัน เป็นต้น โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ ธปท. กำหนด เช่น ประกาศ ธปท. ว่าด้วยหลักเกณฑ์การให้บริการจากพันธมิตรทางธุรกิจ (business partner) ของสถาบันการเงิน และ ประกาศ ธปท. ว่าด้วยหลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้า (Know Your Customer: KYC) สำหรับการเปิดบัญชีเงินฝากของสถาบันการเงิน

ติดต่อหรือร้องเรียนได้ในกรณีมีเหตุจำเป็น โดยต้องไม่ใช่สำนักงานใหญ่เพื่อหลีกเลี่ยงการให้บริการแก่ลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล

3.2 คุณสมบัติสำคัญของผู้ออกจัดตั้ง Virtual Bank

รพท. คาดหวังให้ Virtual Bank เข้ามาประกอบธุรกิจเพื่อตอบโจทย์ Green Line ได้อย่างยั่งยืน จึงได้กำหนดคุณสมบัติสำคัญของผู้ออกจัดตั้ง Virtual Bank ดังต่อไปนี้

คุณสมบัติสำคัญ	ประเด็นที่ รพท. ให้ความสำคัญ
1) มีรูปแบบการประกอบธุรกิจ (business model) ที่ตอบ Green Line ได้อย่างยั่งยืน	นำเสนอรูปแบบและแผนการประกอบธุรกิจ Virtual Bank ที่ตอบโจทย์ตาม Green Line ได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ก่อให้เกิด Red Line และมีความสามารถที่จะประกอบธุรกิจ Virtual Bank ได้ตามรูปแบบและแผนที่นำเสนอได้อย่างชัดเจน โดยมีเหตุผลสนับสนุนที่น่าเชื่อถือ ทั้งนี้ แผนการประกอบธุรกิจที่นำเสนออย่างน้อยจะต้องแสดงให้เห็นถึง 1) การหาและขยายฐานลูกค้าให้มีขนาดที่สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน พร้อมระบุถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายโดยเฉพาะกลุ่ม underserved และ unserved กลยุทธ์ในการได้มาซึ่งลูกค้ากลุ่มดังกล่าว และดัชนีชี้วัดความสำเร็จอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินผ่านช่องทางดิจิทัลในรูปแบบที่แตกต่างจากธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงกลยุทธ์ด้านราคา¹⁰ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม 3) ความสามารถในการดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน ด้วยการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการดำเนินการได้ตามแผนการประกอบธุรกิจทั้งด้านบุคลากร กระบวนการ และระบบงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสามารถในการบริหารรายได้และต้นทุนอย่างเหมาะสม โดยให้นำเสนอประมาณการข้อมูลทางการเงินล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 5 ปี ที่ได้รับการรับรองในแง่ความสมเหตุสมผลของข้อสมมติและความถูกต้องตามหลักการบัญชีจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกในลักษณะการให้ความเชื่อมั่นในระดับพอประมาณ (moderate level of assurance) อันเป็นไปตามมาตรฐานงานที่ให้ ความเชื่อมั่นที่เกี่ยวข้องของสภาวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

¹⁰ รพท. อยู่ระหว่างพิจารณาแนวนโยบายที่จะสนับสนุนให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อยทั้งธนาคารพาณิชย์ (รวมถึง Virtual Bank) และ non-bank ภายใต้การกำกับที่มีคุณสมบัติและเงื่อนไขตามที่ รพท. กำหนด สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อตามความเสี่ยงของลูกค้าในแต่ละราย (risk-based pricing) ซึ่งภายใต้แนวทางดังกล่าว ลูกค้าที่มีความเสี่ยงต่ำกว่าเพดานอัตราดอกเบี้ยจะต้องได้รับดอกเบี้ยต่ำลง และช่วยให้ลูกหนี้กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงกว่าเพดานอัตราดอกเบี้ยมีโอกาสเข้าถึงสินเชื่อในระบบได้มากขึ้นและในราคาที่ต่ำกว่าการกู้ยืมในระบบ อย่างไรก็ตามในระหว่างนี้ ให้ผู้ออกจัดตั้ง Virtual Bank จัดทำแผนธุรกิจในส่วนของสินเชื่อรายย่อยภายใต้เพดานอัตราดอกเบี้ยตามเกณฑ์ปัจจุบันไปก่อน

คุณสมบัติสำคัญ	ประเด็นที่ รพท. ให้ความสำคัญ
	○ มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดทำแผนธุรกิจหรือตรวจสอบงบการเงินที่เกี่ยวข้องกับ Virtual Bank แห่งอื่น หรือธนาคารพาณิชย์ในส่วนที่ให้บริการ digital banking เช่น Mobile Banking หรือ Internet Banking ○ เป็นผู้สอบบัญชีซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียน และได้รับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี (Certified Public Accountant: CPA) ○ มีความเป็นอิสระ หรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนธุรกิจและประมาณการข้อมูลทางการเงิน¹¹
2) มีธรรมาภิบาล	1) ผู้ถือหุ้น กรรมการ และผู้มีอำนาจในการจัดการ¹² ของ Virtual Bank ต้องมีคุณสมบัติด้านธรรมาภิบาล ดังต่อไปนี้ ○ ผู้ถือหุ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งรวมถึงผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริง (beneficial owner) (กรณีผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุมใน Virtual Bank จะหมายถึง (1) นิติบุคคลที่ beneficial owner ของผู้ถือหุ้นดังกล่าวมีอำนาจควบคุม และ (2) กรรมการของนิติบุคคลที่ถือหุ้นใน Virtual Bank ทางตรงของผู้ถือหุ้นดังกล่าว) กรรมการ และผู้มีอำนาจในการจัดการของ Virtual Bank ต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ รพท. กำหนด รวมถึงต้องไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามตามมาตรา 24 (1) ถึงมาตรา 24 (9) แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และประกาศ รพท. ที่ สนส. 3/2564 นอกจากนี้ ต้องไม่เคยมีประวัติการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทั้งในไทยและในต่างประเทศหรือมีประเด็นด้านธรรมาภิบาลที่มีนัยสำคัญ ซึ่งรวมถึงการมีเจตนาที่จะปกปิดข้อมูลสำคัญต่อทางการ ○ ผู้ถือหุ้น กรรมการ และผู้มีอำนาจในการจัดการของ Virtual Bank ต้องมีความรู้ความสามารถที่จะช่วยสนับสนุนการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนของ Virtual Bank ○ ผู้ถือหุ้นที่มีนัยต่อความสำเร็จของ Virtual Bank ต้องเป็นบุคคลเดียวกันทั้งตอนยื่นคำขอจัดตั้งและการเปิดดำเนินการตลอดช่วง phasing เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันสมควร ให้หารือและขออนุญาต รพท. เป็นรายกรณี¹³

¹¹ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกอาจเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในบริษัทเดียวกับผู้ที่ช่วยจัดทำแผนธุรกิจ หรือประมาณการข้อมูลทางการเงินของผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank ได้ แต่ต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนหรือประมาณการดังกล่าว และต้องแยกทีมงานกับผู้ช่วยจัดทำแผนธุรกิจ หรือประมาณการข้อมูลทางการเงินของผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank อย่างชัดเจน

¹² อ้างอิงคำนิยาม “ผู้มีอำนาจในการจัดการ” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

¹³ เนื่องจากในช่วงเริ่มต้นกิจการ ผู้ถือหุ้นดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการสร้างธุรกิจ Virtual Bank ตามที่ได้รับอนุญาต การเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นดังกล่าวในช่วงนี้อาจส่งผลกระทบต่อ Virtual Bank อย่างมีนัยได้

คุณสมบัติสำคัญ	ประเด็นที่ รพท. ให้ความสำคัญ
	○ กรรมการ และผู้มีอำนาจในการจัดการที่มีบทบาทหรือดำรงตำแหน่งสำคัญ¹⁴ ต้องเป็นบุคคลเดียวกันทั้งตอนยื่นคำขอจัดตั้งและการเปิดดำเนินการตลอดช่วง phasing เว้นแต่มีเหตุจำเป็น ให้หารือและขออนุญาต รพท. เป็นรายกรณี ○ ห้าม Virtual Bank แต่งตั้งกรรมการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษา¹⁵ ที่ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือพนักงาน ของสถาบันการเงินแห่งอื่นในเวลาเดียวกัน¹⁶ เพื่อป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น และเพื่อให้บุคลากรดังกล่าวสามารถอุทิศเวลาในการบริหารจัดการงานได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นไปตามกรอบกฎหมายปัจจุบัน¹⁷ 2) มีแผนการจัดโครงสร้างองค์กร และโครงสร้างคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ รพท. ว่าด้วยธรรมาภิบาลของสถาบันการเงิน 3) มีแผนการเปลี่ยนแปลงหรือจัดตั้งโครงสร้างกลุ่มธุรกิจทางการเงิน ดังนี้ ○ กรณี Virtual Bank อยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินของสถาบันการเงิน:ให้นำส่งแผนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกลุ่มธุรกิจทางการเงินของสถาบันการเงินดังกล่าวโดยให้เห็นการถือหุ้นโดยตรงหรือทางอ้อมใน Virtual Bank ○ กรณีบริษัทแม่ของ Virtual Bank ที่มีใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank):ให้นำส่งแผนการจัดตั้งกลุ่มธุรกิจทางการเงินของ Virtual bank โดยหากบริษัทแม่มีโครงสร้างธุรกิจที่ประกอบธุรกิจทางการเงินในปัจจุบัน ให้แยกธุรกิจทางการเงินและธุรกิจนอกภาคการเงินออกจากกัน และนำธุรกิจทางการเงินดังกล่าวมารวมจัดตั้งกลุ่มธุรกิจทางการเงินของ Virtual Bank
3) มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการดิจิทัล ที่จะช่วยสนับสนุนให้ Virtual Bank นำเสนอ Green Line ได้	1) แผนการดำเนินงานด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ของ Virtual Bank ที่จะจัดตั้งขึ้น โดยเฉพาะด้านโครงสร้างการกำกับดูแลสถาบันธุรกรรม และบุคลากร มีความชัดเจนและเหมาะสมกับธุรกิจธนาคารพาณิชย์ โดยต้องไม่ใช้งานระบบ IT ที่สำคัญ เช่น ระบบ Core Banking ระบบ Mobile Banking และระบบ Internet Banking ร่วมกับสถาบันการเงินอื่น รวมถึงมีมาตรฐานการบริหารจัดการความเสี่ยงด้าน IT ตามเกณฑ์ รพท. โดยได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้าน IT ภายนอกที่มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

¹⁴ ให้ผู้ขออนุญาตฯ ระบุชื่อบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ ตอนยื่นขอจัดตั้ง Virtual Bank (1) ประธานคณะกรรมการของสถาบันการเงิน (2) กรรมการที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีหรือการให้บริการดิจิทัลอย่างน้อย 3 ปี (3) ผู้บริหารในตำแหน่งสูงสุด และ (4) ผู้บริหารระดับสูงสุดในด้านเทคโนโลยี สำหรับตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงสุดในด้านอื่น ๆ อาทิ ด้านกำกับปฏิบัติตามเกณฑ์ ด้านความเสี่ยง และด้านความมั่นคงปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้ผู้ขออนุญาตฯ ระบุคุณลักษณะ ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งดังกล่าว ให้ รพท. รับทราบตั้งแต่ตอนยื่นคำขอจัดตั้งเป็นอย่างน้อย

¹⁵ อ้างอิงคำนิยาม “ที่ปรึกษาของสถาบันการเงิน” ตามประกาศ รพท. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ธรรมาภิบาลของสถาบันการเงินและกลุ่มธุรกิจทางการเงิน

¹⁶ เว้นแต่กรณีพนักงานที่มีได้เป็นผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินแห่งอื่นมาเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการของ Virtual Bank ในลักษณะ full secondment

¹⁷ มาตรา 24 (6) แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

คุณสมบัติสำคัญ	ประเด็นที่ ธปท. ให้ความสำคัญ
4) มีการใช้เทคโนโลยีที่ยืดหยุ่น มั่นคง ปลอดภัย สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง และตอบสนองต่อสถานการณ์หรือความต้องการของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างคล่องตัว	○ มีประสบการณ์ในการประเมิน หรือตรวจสอบ Virtual Bank แห่งอื่น หรือ ธนาคารพาณิชย์ในส่วนที่ให้บริการ Digital Banking เช่น Mobile Banking หรือ Internet Banking ○ มีใบรับรอง (certificate) อย่างน้อยครอบคลุมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ IT/cyber security เช่น CISM CISSP เป็นต้น ○ มีความเป็นอิสระ หรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการดำเนินงานด้าน IT¹⁸ ทั้งนี้ การประเมินดังกล่าวต้องครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้ เป็นอย่างน้อย ○ ความสมเหตุสมผลของแผนการดำเนินงานด้าน IT ที่สอดคล้องกับแผนการประกอบธุรกิจของ Virtual Bank ○ ความเพียงพอเหมาะสมของแผนการดำเนินงานด้าน IT ซึ่งครอบคลุมถึงแนวทางการกำกับดูแลการบริหารจัดการความเสี่ยงด้าน IT โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม (governance) แนวทางการให้บริการที่ยืดหยุ่นและต่อเนื่อง (resiliency/availability) แนวทางการรักษาความมั่นคงปลอดภัย IT และไซเบอร์ (IT/cyber security) และการป้องกันภัยทุจริตจากการทำธุรกรรมทางการเงิน (fraud) ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์และแนวนโยบายที่ ธปท. กำหนด¹⁹ 2) มีกรรมการอย่างน้อย 1 คน และผู้บริหารระดับสูงสุดด้านเทคโนโลยี ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้าน IT หรือการให้บริการดิจิทัลอย่างน้อย 3 ปี โดยผู้บริหารระดับสูงสุดด้านเทคโนโลยีนั้นต้องปฏิบัติหน้าที่ให้กับ Virtual Bank เต็มเวลาและไม่ปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันการเงินหรือบริษัทอื่น
5) มีความสามารถในการบริหารความเสี่ยงที่เกี่ยวกับธุรกิจการเงิน	แผนการบริหารความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเงินแสดงถึงความสามารถในการบริหารความเสี่ยงที่เกี่ยวกับธุรกิจการเงิน และรวมถึง 1) มีวัฒนธรรมด้านความเสี่ยงที่ดี (risk culture) 2) มีแผนการดำเนินการด้านการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมกับธุรกิจธนาคารพาณิชย์โดยเฉพาะความเสี่ยงด้าน IT ด้านไซเบอร์ (cyber) ด้านเครดิต และด้านการกำกับดูแลด้านการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม (market conduct) ซึ่งรวมถึงการปล่อยสินเชื่อด้วยความรับผิดชอบ (responsible lending) ทั้งในเรื่อง (A) แผนงานด้านบุคลากร โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงสุดในด้านการบริหารความเสี่ยงและด้านการปฏิบัติตามเกณฑ์ (B) แผนการจัดโครงสร้างการกำกับดูแลสอดคล้องตามหลัก 3 lines of defense และ (C) กระบวนการและระบบงานบริหารความเสี่ยง

¹⁸ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกอาจเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในบริษัทเดียวกับผู้ที่ช่วยจัดทำแผนการดำเนินงานด้านระบบ IT ของผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank ได้ แต่ต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนดังกล่าว และต้องแยกทีมงานกับผู้ช่วยจัดทำแผนดังกล่าวของผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank อย่างชัดเจน

¹⁹ ประกาศ ธปท. ว่าด้วยหลักเกณฑ์การกำกับดูแลความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Risk) ของสถาบันการเงิน แนวนโยบาย ธปท. ว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการให้บริการทางการเงินและการชำระเงินบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Guiding Principles for Mobile Banking Security) และแนวนโยบาย ธปท. ว่าด้วยการบริหารจัดการภัยทุจริตจากการทำธุรกรรมทางการเงิน

คุณสมบัติสำคัญ	ประเด็นที่ ธปท. ให้ความสำคัญ
	3) มีแผนการเลิกประกอบกิจการ (exit plan) ที่สามารถนำมาดำเนินการได้จริงในทางปฏิบัติ และเหมาะสมกับลักษณะธุรกิจของ Virtual Bank
6) มีความสามารถในการเข้าถึงบริหารจัดการ และใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่หลากหลาย	แผนการดำเนินการด้านข้อมูลมีความชัดเจน เป็นไปได้ และเหมาะสมกับธุรกิจ รวมทั้งแสดงถึง 1) ความสามารถและวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลที่หลากหลาย ชัดเจนและเป็นไปได้ 2) ความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูล (data governance) และในการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้พัฒนาบริการทางการเงินที่ตอบโจทย์ลูกค้าโดยเฉพาะกลุ่ม underserved และ unserved ผ่านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการข้อมูล เช่น data mining, big data, artificial intelligence หรือ machine learning 3) ความสามารถในการพัฒนาระบบข้อมูล/การเชื่อมต่อ (Interface) เพื่ออำนวยความสะดวกผู้ใช้บริการในการนำข้อมูลของตนไปใช้ในการทำธุรกรรมกับผู้ให้บริการทางการเงินรายอื่น ๆ
7) มีฐานะการเงินแข็งแกร่ง	ผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank แสดงให้เห็นถึงความสามารถ แหล่งที่มาของเงินทุนและสภาพคล่อง ซึ่งรวมถึงแผนการเพิ่มทุนที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ ตลอดจนความมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนทั้งด้านการเงินและติดตามดูแล Virtual Bank อย่างเพียงพอ เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องและรองรับความต้องการสภาพคล่องหรือผลขาดทุนในช่วงแรก รวมถึงสามารถจ่ายเงินแก่ผู้ฝากเงินได้อย่างเหมาะสมในกรณีที่ Virtual Bank ต้องเลิกกิจการ

3.3 การกำหนดให้ Virtual Bank ดำเนินกิจการในช่วงแรก (phasing) ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

เพื่อให้การดำเนินกิจการในช่วงแรกของ Virtual Bank ที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งใหม่เป็นไปอย่างมั่นคงและไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบการเงิน ธปท. จึงกำหนดให้

- การดำเนินกิจการของ Virtual Bank ในช่วงระยะเวลา 3 - 5 ปีแรก (phasing) อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด โดย ธปท. จะสื่อสารและกำกับดูแลการดำเนินธุรกิจของ Virtual Bank อย่างใกล้ชิด ซึ่งหาก ธปท. เห็นว่า Virtual Bank ไม่มีความพร้อมเพียงพอในการให้บริการหรือดำเนินธุรกิจ หรือธุรกรรมที่ Virtual Bank จะดำเนินการหรืออยู่ระหว่างดำเนินการอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงของ Virtual Bank ระบบการเงิน หรือผู้บริโภคในวงกว้าง ธปท. อาจพิจารณาสั่งการให้แก้ไข **ชะลอหรือจำกัดการให้บริการหรือการทำธุรกรรม** หรือกำหนดให้ Virtual Bank ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ ในกรณีที่ Virtual Bank ผ่านการประเมิน จะสามารถออกจาก phasing เพื่อเข้าสู่การดำเนินธุรกิจอย่างเต็มรูปแบบ (full-functioning) ได้ แต่ในกรณีที่ Virtual Bank ไม่ผ่านการประเมินในช่วง phasing รอบท. อาจพิจารณาให้ Virtual Bank เลิกกิจการและเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (รมว. คลัง) พิจารณาเพิกถอนใบอนุญาต Virtual Bank ได้ (รายละเอียดเงื่อนไขเพิ่มเติมช่วง phasing ตามข้อ 4.2)

- Virtual Bank ต้องมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วอย่างน้อย 5,000 ล้านบาท ณ วันเปิดดำเนินการ และทยอยเพิ่มทุนให้มีทุนจดทะเบียนชำระแล้วอย่างน้อย 10,000 ล้านบาท ก่อนออกจาก phasing เพื่อเข้าสู่การดำเนินธุรกิจแบบ full-functioning ทั้งนี้ เพื่อให้ Virtual Bank มีเงินทุนเพียงพอรองรับการขยายกิจการและการดำเนินงานที่อาจมีผลขาดทุนในช่วงเริ่มต้น นอกจากนี้ การมีทุนจดทะเบียนในระดับที่ไม่ต่ำจนเกินไปจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ฝากเงินและผู้ให้บริการ Virtual Bank ที่เพิ่งเปิดดำเนินการ รวมถึงยังเป็นระดับที่ใกล้เคียงกับทุนจดทะเบียนจริงของ Virtual Bank ในต่างประเทศ²⁰
- ผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank จะต้องจัดทำ exit plan เพื่อรองรับกรณีที่ต้องเลิกกิจการในช่วง phasing โดยจะต้องมีกระบวนการดูแลผู้มีส่วนได้เสียของ Virtual Bank โดยเฉพาะผู้ฝากเงินได้อย่างเหมาะสมและทันกาล ซึ่งครอบคลุมทั้งในกรณีที่ (1) Virtual Bank ไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้เนื่องจากมีผลประกอบการที่อาจนำไปสู่ปัญหาฐานะการดำเนินงานจนส่งผลกระทบต่อลูกค้า โดยเฉพาะผู้ฝากเงินหรือเสถียรภาพระบบการเงินในภาพรวม (2) Virtual Bank ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการอนุญาตให้จัดตั้งอย่างมีนัยสำคัญ และ (3) Virtual Bank เลิกกิจการโดยสมัครใจ

ทั้งนี้ exit plan ดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจาก ธปท. และอย่างน้อยจะต้องประกอบด้วย

- o ข้อมูลตัวบ่งชี้ (exit indicator) และจุดที่พิจารณาตัดสินใจดำเนินการตาม exit plan (exit trigger) โดย exit trigger ในกรณีที่มีผลประกอบการที่อาจนำไปสู่ปัญหาฐานะการดำเนินงาน อย่างน้อยต้องครอบคลุม indicator ด้านเงินกองทุนและสภาพคล่อง และต้องอยู่ในระดับที่สูงเพียงพอเพื่อให้ Virtual Bank มีระยะเวลาดำเนินการเลิกกิจการโดยไม่ทำให้อัตราส่วนเงินกองทุนและสภาพคล่องต่ำกว่าอัตราส่วนขั้นต่ำที่ต้องดำรงตาม

²⁰ ทุนจดทะเบียนขั้นต่ำที่ 5,000 ล้านบาทของไทย อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของทุนจดทะเบียนจริง ณ วันเปิดดำเนินการของ Virtual Bank ในต่างประเทศ เช่น ฮองกง (5,000 ล้านบาท) และเกาหลีใต้ (7,000 ล้านบาท)

กฎหมาย (BIS ratio 8.5% และ LCR 100%) และสามารถดูแลผู้มีส่วนได้เสียโดยเฉพาะผู้ฝากเงินได้อย่างเหมาะสมและทันกาล (orderly exit)

- o **ข้อมูลสถานการณ์จำลองที่อาจนำไปสู่การเลิกประกอบกิจการ (scenario)** ซึ่งจะต้องกำหนดให้เหมาะสมกับลักษณะธุรกิจของ Virtual Bank และมีความรุนแรงมากพอที่นำไปสู่จุด exit trigger
- o **แนวทางในการเลิกประกอบกิจการ** โดยระบุแผนการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สิน และแนวทางการดูแลผู้ใช้บริการ พนักงาน และผู้เกี่ยวข้อง อย่างรับผิดชอบและเป็นธรรม โดยเฉพาะผู้ฝากเงินได้อย่างเหมาะสมและทันกาล ซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมข้อมูลผู้รับผิดชอบ กระบวนการสำคัญและระยะเวลาที่จะใช้ดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ และแผนการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ Virtual Bank อาจเสนอแนวทางในการเลิกประกอบกิจการได้มากกว่าหนึ่งแนวทาง ให้เหมาะสมกับ scenario ที่กำหนด

3.4 การขอผ่อนผันการถือหุ้นใน Virtual Bank เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

รพท. เปิดกว้างให้ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสามารถยื่นขอจัดตั้ง Virtual Bank ได้²¹ และสามารถขอผ่อนผันสัดส่วนการถือหุ้นใน Virtual Bank เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดดังต่อไปนี้ เป็นรายกรณี

- **การถือหุ้นใน Virtual Bank โดยผู้ถือหุ้นรายใดรายหนึ่งเกินกว่าร้อยละ 10**
- **การถือหุ้นใน Virtual Bank โดยผู้ถือหุ้นต่างชาติรวมกันเกินกว่าร้อยละ 25 แต่ไม่เกินร้อยละ 49²² และ/หรือ**
- **การถือหุ้นใน Virtual Bank โดยสถาบันการเงิน** โดยสามารถขอจัดตั้ง Virtual Bank ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกันได้ไม่เกิน 1 แห่ง

ทั้งนี้ รพท. จะพิจารณาคุณสมบัติ ประวัติ และพฤติกรรมของผู้ขอจัดตั้ง Virtual Bank ที่ยื่นขอผ่อนผันสัดส่วนการถือหุ้นดังกล่าวในมิติของความจำเป็น ความเหมาะสม และความสามารถที่จะสนับสนุนการประกอบธุรกิจ Virtual Bank ได้อย่างยั่งยืน อาทิ ด้านฐานะการเงิน ธรรมาภิบาล ความเชี่ยวชาญและเครือข่ายทางธุรกิจที่จะมาช่วยสนับสนุนธุรกิจ Virtual Bank ได้ โดย รพท. อาจพิจารณากำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตเพิ่มเติมได้เป็นรายกรณี²³ (รายละเอียดตามข้อ 4.3)

²¹ อาจเป็นผู้ประกอบธุรกิจทางการเงิน (เช่น ธนาคารพาณิชย์ ผู้ให้บริการทางการเงินที่มีใช้ธนาคารพาณิชย์) ผู้ประกอบธุรกิจนอกภาคการเงิน หรือ เป็นการร่วมลงทุนระหว่างผู้ประกอบธุรกิจทางการเงินและนอกภาคการเงินได้

²² รพท. สามารถผ่อนผันได้ถึงร้อยละ 49 ภายใต้มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

²³ หาก Virtual Bank ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดอย่างมีนัยหรือโดยเจตนา รพท. อาจเสนอ รมว. คลังพิจารณาเพิกถอนใบอนุญาตได้ (in-principle approval)

4. กรอบการกำกับดูแล Virtual Bank

4.1 การกำกับดูแลในภาพรวม

- Virtual bank ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การกำกับดูแลเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ที่ประกอบธุรกิจในปัจจุบัน **ประกอบกับเกณฑ์การกำกับดูแล Virtual Bank โดยเฉพาะในบางเรื่อง** รวมถึงต้องนำส่งเงินเข้ากองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (FIDF) และสถาบันคุ้มครองเงินฝาก (DPA) เช่นเดียวกับสถาบันการเงินประเภทอื่นตั้งแต่เปิดดำเนินการในช่วง phasing ดังนั้น การฝากเงินที่ Virtual Bank จะได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับการฝากเงินที่สถาบันการเงินประเภทอื่น
- ธปท. จะกำกับดูแล Virtual Bank ตามความเสี่ยง (risk proportionality) และให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาลและวัฒนธรรมด้านความเสี่ยง (risk culture) รวมถึงประเด็นด้าน (1) ความต่อเนื่องในการให้บริการของระบบ IT (2) ประสิทธิภาพในการดูแลลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล และ (3) ความเหมาะสมของการใช้บริการจากผู้ให้บริการภายนอก (outsourcing) เนื่องจาก Virtual Bank ใช้เทคโนโลยี ข้อมูล และช่องทางดิจิทัลในการดำเนินธุรกิจและการให้บริการลูกค้าเป็นหลัก

ประเด็นที่ ธปท. ให้ความสำคัญ	
1) ความต่อเนื่องในการให้บริการของระบบ IT	• ระบบ IT ที่รองรับการให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัล ของ Virtual Bank ต้องสามารถรองรับการให้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยต้องหยุดชะงักไม่เกิน 8 ชั่วโมงใน 1 รอบปีปฏิทิน นอกจากนี้ ในแต่ละครั้ง ต้องใช้ระยะเวลากู้คืนระบบให้กลับมาให้บริการได้ไม่เกิน 2 ชั่วโมง ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่กำหนดใช้เฉพาะกับ Virtual Bank
2) ประสิทธิภาพในการดูแลลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล	• Virtual Bank ต้องให้บริการและคุ้มครองดูแลผู้ให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ²⁴ • Virtual Bank ต้องมีแผนรองรับการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง (business continuity plan) ที่ระบุขั้นตอนให้ลูกค้าสามารถทำธุรกรรม เช่น ถอนเงินออกได้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

²⁴ ต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ ธปท. กำหนด อาทิ การตรวจสอบพิสูจน์ตัวตนของลูกค้าอย่างเข้มงวด การให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินอย่างถูกต้องครบถ้วน การขอความยินยอมในการใช้ข้อมูลลูกค้าอย่างเหมาะสม รวมทั้งการบริหารจัดการความเสี่ยงด้าน IT นอกจากนี้ Virtual Bank ต้องปฏิบัติตามแนวนโยบายการบริหารจัดการภัยพิบัติจากการทำธุรกรรมทางการเงิน

ประเด็นที่ รพท. ให้ความสำคัญ	
3) ความเหมาะสมของการใช้บริการจากผู้ให้บริการภายนอก (outsourcing)	- Virtual Bank สามารถ outsource งานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (non-strategic function) และระบบ IT ซึ่งรวมถึงการใช้บริการ public cloud computing ได้ โดยจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การกำกับดูแลความเสี่ยงด้าน IT²⁵ รวมถึงมีมาตรการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว - Virtual Bank ต้องไม่ใช้งานระบบ IT ที่สำคัญ เช่น ระบบ Core Banking ระบบ Mobile Banking และระบบ Internet Banking ร่วมกับสถาบันการเงินอื่น เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากความเชื่อมโยงและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (contagion risk) ความเสี่ยงด้านข้อมูลรั่วไหล และความเสี่ยงด้านภัยคุกคามทางไซเบอร์ เป็นต้น

4.2 เจ็อนไขเพิ่มเติมสำหรับการดำเนินกิจการในช่วงแรกของ Virtual Bank (phasing)

- รพท. กำหนดให้การดำเนินกิจการของ Virtual Bank ในช่วงระยะเวลา 3 - 5 ปีแรกอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดดังต่อไปนี้ เพื่อให้การดำเนินกิจการในช่วงแรกของ Virtual Bank ที่จัดตั้งใหม่เป็นไปอย่างมั่นคงและไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบ กล่าวคือ (1) มีความพร้อมด้านการดำเนินงานและการควบคุมภายในก่อนเปิดให้บริการ (2) มีการดำเนินธุรกิจที่มุ่งตอบโจทย์ Green Line โดยประกอบธุรกิจหลักให้มั่นคงก่อนจะขยายไปยังธุรกิจอื่น และ (3) ขยายธุรกิจโดยยังคงมีฐานะการเงินมั่นคง รวมทั้งไม่สร้างความเสี่ยงต่อระบบการเงินหรือมีพฤติกรรมอื่นที่ก่อให้เกิด Red Line อย่างมีนัยสำคัญ
- รพท. จะกำกับดูแลการดำเนินธุรกิจและการออกผลิตภัณฑ์ของ Virtual Bank อย่างใกล้ชิด โดย Virtual Bank ต้องหารือ รพท. หากมีการปรับแผนธุรกิจที่มีความแตกต่างจากตอนยื่นขอจัดตั้งอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้ง **ไม่ให้เปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นที่มีนัยต่อความสำเร็จของ Virtual Bank ในช่วง Phasing เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากรพท. ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันสมควร** เนื่องจากในช่วงเริ่มต้นกิจการ ผู้ถือหุ้นดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการสร้างธุรกิจ Virtual Bank ตามที่ได้รับอนุญาต ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นดังกล่าวในช่วงนี้อาจส่งผลกระทบต่อ Virtual Bank อย่างมีนัยได้

²⁵ ประกาศ รพท. ว่าด้วยหลักเกณฑ์การกำกับดูแลความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Risk) ของสถาบันการเงิน

ทั้งนี้ หาก ธปท. เห็นว่า Virtual Bank ไม่มีความพร้อมเพียงพอในการให้บริการหรือดำเนินธุรกิจ หรือธุรกรรมที่ Virtual Bank จะดำเนินการหรืออยู่ระหว่างดำเนินการอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงของ Virtual Bank ระบบการเงิน หรือผู้บริโภคในวงกว้าง ธปท. อาจพิจารณาสั่งการให้แก้ไข **ชะลอหรือจำกัดการให้บริการหรือการทำธุรกรรม** หรือกำหนดให้ Virtual Bank ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

- ธปท. คาดหวังให้ Virtual Bank ดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (BIS Ratio) ในระดับที่สูงเพียงพอรองรับภาวะวิกฤต (stressed) โดย Virtual Bank จะต้องเริ่มพัฒนากรอบและระบบการทดสอบภาวะวิกฤต (stress test) และเริ่มทำ stress test บางส่วนตั้งแต่ช่วง phasing เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดทำ stress test อย่างเต็มรูปแบบก่อนออกจากช่วง phasing เพื่อเข้าสู่ช่วง full-functioning
- **เมื่อ Virtual Bank เปิดดำเนินการมาครบ 5 ปี²⁶** ธปท. จะประเมินความพร้อมพฤติกรรม และผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นและยั่งยืนของ Virtual Bank ทั้งในด้าน Green Line และ Red Line ในการพิจารณาให้ Virtual Bank เข้าสู่ช่วง full-functioning โดยเฉพาะ
  - การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการทางการเงิน และรูปแบบการให้บริการใหม่ที่สอดคล้องกับ Green Line โดยให้ความสำคัญกับการให้บริการทางการเงินที่สามารถตอบโจทย์ผู้ใช้บริการรายย่อยและ SMEs โดยเฉพาะกลุ่ม underserved และ unserved ได้อย่างมีนัยสำคัญ ตามที่ Virtual Bank ได้นำเสนอดัชนีชี้วัดความสำเร็จในแผนธุรกิจและ ธปท. ได้เห็นชอบแล้ว
  - ผลการดำเนินงานมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยมีโอกาสขยายธุรกิจ สร้างรายได้หรือผลกำไรได้อย่างยั่งยืน
  - การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การกำกับดูแลอย่างเคร่งครัด รวมถึงไม่มีพฤติกรรมการแข่งขัน เอื้อประโยชน์ หรือใช้อำนาจตลาดของผู้ถือหุ้น บริษัทในเครือของผู้ถือหุ้น หรือกิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อ Virtual Bank อย่างไม่เหมาะสม จนอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพระบบการเงินหรือส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคในวงกว้าง เช่น การก่อกวนเกินตัวหรือการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม

²⁶ หาก Virtual Bank มีความพร้อมก่อนกำหนดเวลา 5 ปี อาจขอให้ ธปท. ประเมินความพร้อมการออกจาก phasing เมื่อเปิดดำเนินการไปแล้วอย่างน้อย 3 ปีได้

ทั้งนี้ ผลการประเมินจะแบ่งออกเป็น 3 กรณี ดังนี้

(ก) Virtual Bank ที่ผ่านการประเมิน จะสามารถเข้าสู่ full-functioning ได้

(ข) Virtual Bank ที่ไม่ผ่านการประเมิน แต่มีเหตุผลอันสมควรและมีแผนปรับปรุงแก้ไขที่ชัดเจน รพท. อาจพิจารณาขยายระยะเวลาช่วง phasing ให้สอดคล้องกับลักษณะปัญหาและแผนปรับปรุงแก้ไขของ Virtual Bank ได้ตามความเหมาะสมเป็นรายกรณี เพื่อให้ Virtual Bank ปรับปรุงแก้ไข ก่อนพิจารณาให้เข้าสู่ช่วง full-functioning โดยจะพิจารณาขยาย ระยะเวลาให้ไม่เกิน 1 ครั้ง

(ค) Virtual Bank ที่ไม่ผ่านการประเมินในประเด็นที่อาจส่งผลกระทบอย่าง มีนัยต่อเสถียรภาพระบบการเงินหรือต่อผู้บริโภคในวงกว้าง โดยไม่มี เหตุผลอันสมควรหรือไม่มีแผนปรับปรุงแก้ไขที่ชัดเจน รพท. อาจ พิจารณาให้ Virtual Bank เลิกกิจการและดำเนินการตามกระบวนการที่ ระบุไว้ใน exit plan ที่ Virtual Bank ได้จัดทำไว้ (ตามข้อ 3.3)

4.3 เงื่อนไขเพิ่มเติมสำหรับการขอผ่อนผันการถือหุ้นใน Virtual Bank เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ในการพิจารณาการขอผ่อนผันสัดส่วนการถือหุ้นใน Virtual Bank เกินกว่าเกณฑ์ที่ กำหนด (ตามที่ระบุในข้อ 3.4) นั้น รพท. อาจกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตเพิ่มเติมได้²⁷ อาทิ

- 1) ให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขเชิงคุณภาพในการให้สินเชื่อ ลงทุน หรือก่อภาระผูกพันแก่ ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือกิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องเพิ่มเติมจากหลักเกณฑ์ที่ รพท. กำหนด²⁸ เช่น ต้องให้คณะกรรมการของ Virtual Bank อนุมัติธุรกรรมดังกล่าว ด้วยมติเป็นเอกฉันท์ทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น²⁹

²⁷ หาก Virtual Bank ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดอย่างมีนัยหรือโดยเจตนา รพท. อาจเสนอ รมว. คลัง พิจารณาเพิกถอนใบอนุญาต (in-principle approval)

²⁸ ประกาศ รพท. ว่าด้วยหลักเกณฑ์การกำกับการทำธุรกรรมกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือกิจการที่มีผลประโยชน์ เกี่ยวข้อง (Related Lending)

²⁹ หลักเกณฑ์ปัจจุบันมีข้อยกเว้นให้ในบางกรณี (เช่น การให้สินเชื่อแก่ลูกค้ารายเดิมที่เคยผ่านการอนุมัติจาก คณะกรรมการสถาบันการเงินมาแล้ว) ที่คณะกรรมการสถาบันการเงินสามารถมอบอำนาจให้คณะกรรมการ สินเชื่อหรือคณะกรรมการบริหารเป็นผู้พิจารณาอนุมัติสินเชื่อดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามเกณฑ์การอนุมัติ สินเชื่อที่สถาบันการเงินกำหนด และให้นำจำนวนเงินที่ให้กับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือกิจการที่มีผลประโยชน์ เกี่ยวข้องนั้น เข้าขอรับสัถยาบันจากคณะกรรมการสถาบันการเงินในการประชุมครั้งถัดไปและต้องได้รับมติเอกฉันท์

- 2) ในกรณีที่บริษัทแม่ของ Virtual Bank³⁰ มีธุรกิจนอกภาคการเงินอยู่ในกลุ่มธุรกิจเดียวกัน ให้แยกธุรกิจทางการเงินและธุรกิจนอกภาคการเงินออกจากกัน โดยกรณีที่มีธุรกิจทางการเงินหลายประเภท ให้จัดตั้งเป็นกลุ่มธุรกิจทางการเงินเพื่อให้สามารถกำกับดูแลความเสี่ยงของธุรกิจทางการเงินได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ
- 3) ในกรณีที่สถาบันการเงินถือหุ้นของ Virtual Bank (หรือเป็นกรณีที่บริษัทโฮลดิ้งที่มีสถาบันการเงินอยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกันถือหุ้นของ Virtual Bank) จะต้องดำเนินการ ดังนี้
- ห้ามสถาบันการเงิน (หรือบริษัทโฮลดิ้ง) และ Virtual Bank ใช้ชื่อ เครื่องหมาย หรือตราสัญลักษณ์ที่เหมือน ใกล้เคียง หรือสื่อถึงสถาบันการเงินหรือกลุ่มธุรกิจทางการเงินของสถาบันการเงิน ไม่ว่าจะอยู่หรือไม่อยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกัน เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดว่าสถาบันการเงิน (หรือบริษัทโฮลดิ้ง) ดังกล่าวมีส่วนรับผิดชอบในธุรกรรมของ Virtual Bank
  - ให้สถาบันการเงินที่ถือหุ้นใน Virtual Bank คำนวณเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงจากการลงทุนใน Virtual Bank ของสถาบันการเงินนั้น ๆ ตามวิธีการที่ ธปท. กำหนด³¹ และหาก Virtual Bank ถูกจัดอยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกัน ให้คำนวณเงินกองทุนของกลุ่มธุรกิจทางการเงินแบบรวมกลุ่มด้วย (consolidated basis) ทั้งนี้ เพื่อให้เงินกองทุนของสถาบันการเงินที่ถือหุ้นใน Virtual Bank และของกลุ่มธุรกิจทางการเงินสะท้อนฐานะที่แท้จริง
  - ให้สถาบันการเงินสนับสนุนเงินทุนในรูปแบบเงินให้สินเชื่อ³²แก่ Virtual Bank ที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกันหรือเป็นกิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องของสถาบันการเงินได้เฉพาะในช่วง phasing โดยหลังจาก Virtual Bank เข้าสู่ช่วง full-functioning แล้ว ห้ามสถาบันการเงินให้สินเชื่อแก่ Virtual Bank ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เว้นแต่เป็นการให้กู้ยืมระหว่างธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารจัดการสภาพคล่องระยะสั้น และการแก้ไขปัญหาฐานะของ Virtual Bank เมื่อประสบภาวะวิกฤติทางการเงิน ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ Virtual Bank สามารถประกอบธุรกิจอย่างยั่งยืนได้ด้วยตนเอง โดยไม่เน้นพึ่งพาความช่วยเหลือหรือเงินทุนจากสถาบันการเงิน

³⁰ บริษัทแม่ หมายความว่า บริษัทที่มีอำนาจควบคุมกิจการของบริษัทอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

³¹ ด้วยวิธี threshold deduction คือ ใช้น้ำหนักความเสี่ยงร้อยละ 100 หากถือหุ้นใน Virtual Bank ไม่เกินร้อยละ 10 และใช้น้ำหนักความเสี่ยงร้อยละ 250 หากถือหุ้นใน Virtual Bank มากกว่าร้อยละ 10

³² ครอบคลุมถึงสินเชื่อ เงินลงทุนในตราสารหนี้ ก่อภาระผูกพัน หรือธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ

5. กระบวนการรับสมัครและคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมให้จัดตั้ง Virtual Bank

5.1 การรับสมัคร

รพท. จะเปิดให้ผู้สนใจจัดตั้ง Virtual Bank สามารถหารือและยื่นคำขออนุญาตจัดตั้ง Virtual Bank (คำขอฯ) รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องมายัง รพท. ภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยหลักเกณฑ์การขออนุญาตจัดตั้ง Virtual Bank มีผลบังคับใช้

5.2 การคัดเลือกผู้ที่เหมาะสม

รพท.³³ จะพิจารณาคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมให้จัดตั้ง Virtual Bank นับแต่วันที่สิ้นสุดระยะเวลาการยื่นคำขอฯ และนำเสนอรายชื่อผู้ที่เหมาะสมที่สุดต่อ รมว. คลัง เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้นไม่เกิน 9 เดือน³⁴

ทั้งนี้ ในเบื้องต้น รพท. คาดว่าจะเสนอรายชื่อผู้ที่สมควรได้รับการพิจารณาให้ได้รับใบอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank ต่อ รมว. คลังจำนวนไม่เกิน 3 ราย เนื่องจาก

- 1) Virtual Bank เป็นธนาคารพาณิชย์ที่รับเงินฝากจากประชาชนในรูปแบบใหม่ที่ยังไม่เคยมีในไทย จึงเห็นควรเริ่มต้นจากจำนวนที่ไม่มากก่อน เพื่อคัดเลือกให้ได้คุณภาพและติดตามดูแล Virtual Bank ที่เปิดใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเพื่อให้ผู้ฝากเงินและผู้ใช้บริการมีความเชื่อมั่น โดยให้ความสำคัญกับ
  - การคัดเลือกองค์ประกอบของผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจ Virtual Bank โดยคำนึงถึงการช่วยตอบโจทย์ Green Line อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจการเงินไทยโดยรวม
  - การติดตามประเมินผลการดำเนินงานของ Virtual Bank ที่เปิดใหม่ได้อย่างใกล้ชิด เพื่อให้แน่ใจว่าสามารถมาช่วยตอบโจทย์ดังกล่าวได้จริง และไม่เลิกกิจการไปภายในระยะเวลาอันสั้นจนอาจกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ฝากเงินและผู้ให้บริการ

³³ รพท. จะจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาคำขออนุญาตจัดตั้ง Virtual Bank ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการเงินการธนาคาร ด้าน IT และด้านนวัตกรรมทางการเงิน ที่ไม่มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องกับผู้ขออนุญาตฯ

³⁴ เว้นแต่ในกรณีที่คำขอฯ มีจำนวนมาก หรือมีเหตุอื่น ที่ทำให้มีความจำเป็นต้องขยายระยะเวลาในการพิจารณา

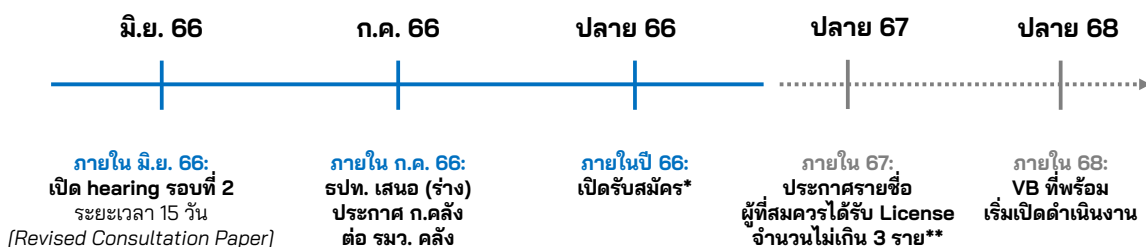
- การกำกับดูแล Virtual Bank ที่เปิดใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการบริหารความเสี่ยงและคุ้มครองผู้บริโภค เช่น การบริหารจัดการภัยทุจริตและการหลอกลวงทางการเงินที่เกิดขึ้นจากช่องทางออนไลน์ หรือการบริหารจัดการสภาพคล่องเพื่อรองรับสถานการณ์ที่กระแสเงินสดไหลออกอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง

2) เพื่อให้มีจำนวนผู้เล่นใหม่เข้ามาช่วยกระตุ้นการแข่งขันอย่างเหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจการเงินไทย ไม่มากเกินไปจนกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงินและระบบสถาบันการเงิน โดยเฉพาะในตลาดสินเชื่อรายย่อยที่ปัจจุบันมีการแข่งขันสูงอยู่แล้ว ซึ่งการมีผู้เล่นใหม่จำนวนมากเกินไปเข้ามาแข่งขันในตลาดนี้จะยิ่งกระตุ้นให้คนก่อนหน้าเกินตัว และซ้ำเติมปัญหาหนี้ครัวเรือนของไทย อีกทั้งการแข่งขันที่มากเกินไปจนอาจส่งผลกระทบต่อฐานะการเงินของ Virtual Bank เองในระยะยาว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ฝากเงินและระบบการเงินโดยรวม

5.3 การเตรียมความพร้อมของผู้ได้รับคัดเลือกก่อนเริ่มเปิดดำเนินการ

ผู้ที่ได้รับความเห็นชอบจาก รมว. คลัง ให้จัดตั้ง Virtual Bank จะต้องดำเนินการจัดตั้งบริษัทมหาชนเพื่อยื่นคำขอรับใบอนุญาต Virtual Bank และต้องเริ่มเปิดดำเนินการภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบ โดย ธปท. จะตรวจสอบความพร้อมของ Virtual Bank ก่อนเสนอ รมว. คลัง พิจารณาให้ใบอนุญาตแก่ Virtual Bank เพื่อเริ่มเปิดดำเนินการ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มิได้เหตุจำเป็นอันสมควร ธปท. อาจพิจารณาขยายระยะเวลาเปิดดำเนินการให้แก่ Virtual Bank ได้ แต่ไม่เกิน 1 ปี และในการผ่อนผัน ธปท. อาจกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมได้

Timeline การดำเนินการต่อไป (เบื้องต้น)

* เปิดรับสมัครเป็นเวลา 6 เดือน นับแต่วันที่ประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยหลักเกณฑ์การขออนุญาตจัดตั้ง VB มีผลบังคับใช้

** ธปท. จะพิจารณาคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมให้จัดตั้ง VB เพื่อเสนอ รมว. คลัง พิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยใช้ระยะเวลารวมทั้งสิ้นไม่เกิน 9 เดือน ทั้งนี้ ในกรณีที่คำขอ มีจำนวนมาก ธปท. อาจขยายระยะเวลาในการพิจารณาคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมออกไปได้

6. ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการเปิดให้มี Virtual Bank

รพท. คาดหวังว่า Virtual Bank จะเข้ามาช่วยตอบโจทย์ Green Line อย่างยั่งยืน กล่าวคือ มีบริการทางการเงินที่ตอบโจทย์ลูกค้าแต่ละกลุ่มอย่างครบวงจร โดยเฉพาะกลุ่ม underserved และ unserved และสร้างประสบการณ์การใช้บริการทางการเงินที่ดีแก่ลูกค้า ตลอดจนช่วยกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในระบบสถาบันการเงินไทยอย่างเหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพระบบการเงิน ผู้ฝากเงิน และผู้บริโภคในวงกว้าง ทั้งนี้ รพท. และกระทรวงการคลังจะติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของ Virtual Bank อย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด หาก**ประเมินผลการดำเนินงานหลังจากที่ Virtual Bank เปิดดำเนินการไประยะหนึ่งแล้ว** เห็นว่า ควรมี Virtual Bank เพิ่มเติมอีกในระบบสถาบันการเงิน เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ Green Line ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทหรือสถานการณ์ของ**ระบบเศรษฐกิจการเงินไทย**ในอนาคต รพท. และกระทรวงการคลัง อาจพิจารณาเปิดรับคำขออนุญาตจัดตั้ง Virtual Bank เพิ่มเติมต่อไป

อนึ่ง เพื่อให้การเปิดให้มี Virtual Bank ในไทยนำไปสู่การตอบโจทย์ Green Line อย่างยั่งยืนและเกิดผลสำเร็จตามที่คาดหวัง รพท. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากท่านต่อแนวทางการอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank ฉบับนี้ เพื่อที่ รพท. และกระทรวงการคลัง จะได้นำไปประกอบการจัดทำหลักเกณฑ์การอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank ต่อไป โดยเบื้องต้นคาดว่าจะสามารถออกหลักเกณฑ์ฯ เพื่อเปิดรับสมัครคำขอจัดตั้ง Virtual Bank ได้ในปี 2566 ประกาศผลผู้ที่ได้รับความเห็นชอบจาก รมว. คลังได้ในปี 2567

ทั้งนี้ ท่านสามารถส่งความเห็นหรือข้อเสนอแนะได้ทาง**เว็บไซต์ของ รพท.** หรือทางอีเมล virtualbank@bot.or.th ตั้งแต่วันนี้จนถึงวันที่ **4 กรกฎาคม 2566**

ภาคผนวก : สรุปแนวทางการอนุญาตให้จัดตั้ง Virtual Bank ของต่างประเทศเทียบกับไทย

ผู้กำกับดูแลสถาบันการเงินในต่างประเทศได้เปิดให้จัดตั้ง Virtual Bank เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการใช้เทคโนโลยี บริการดิจิทัล และข้อมูล เข้ามาช่วยพัฒนาบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ที่ตอบโจทย์ลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น ช่วยเพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงิน และช่วยกระตุ้นการแข่งขันในระบบสถาบันการเงิน โดยแบ่งออกเป็น 2 แนวทางหลัก คือ

1. กลุ่มที่เปิดให้ Virtual Bank เข้ามาเพื่อส่งเสริมการแข่งขันในระบบสถาบันการเงินเป็นหลัก เช่น สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย จึงเปิดให้จัดตั้ง Virtual Bank ได้ตลอดและไม่จำกัดจำนวนใบอนุญาต โดยให้ความสำคัญกับการกำกับดูแล Virtual Bank ที่เข้ามาให้บริการ มิให้ก่อความเสี่ยงจนกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงิน หากจำเป็นต้องเลิกกิจการ ก็ให้มีกระบวนการที่ช่วยให้การเลิกกิจการเป็นไปอย่างราบรื่นและไม่ส่งผลกระทบต่อลูกค้าและผู้ฝากเงิน (orderly exit) ซึ่งที่ผ่านมา ในสหราชอาณาจักรและออสเตรียมี Virtual Bank เปิดใหม่หลายแห่งที่เข้ามานำเสนอบริการรูปแบบใหม่และประสบการณ์การใช้งานที่ดี และตอบโจทย์แก่ลูกค้า ขณะเดียวกันก็มี Virtual Bank เปิดใหม่บางแห่งที่ขอเลิกกิจการไปเนื่องจากไม่สามารถสร้างรายได้และบริหารต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กลุ่มที่เปิดให้ Virtual Bank เข้ามาเพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงินและกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันอย่างเหมาะสม เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ จึงเปิดให้จัดตั้ง Virtual Bank เป็นรอบและจำกัดจำนวนใบอนุญาต เพื่อคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมที่สุดมาตอบโจทย์ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย ยังได้กำหนดให้การดำเนินกิจการในช่วงแรกของ Virtual Bank อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด (phasing) รวมถึงมีการจัดทำแผนรองรับกรณีเลิกกิจการ (exit plan) เพื่อให้ดำเนินการอย่างมั่นคงและไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบ

ทั้งนี้ ผู้กำกับดูแลในต่างประเทศส่วนใหญ่กำกับ Virtual Bank โดยใช้กรอบหลักเกณฑ์เดียวกับธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน เนื่องจากเห็นว่า Virtual Bank มีขอบเขตการประกอบธุรกิจเหมือนกัน

สำหรับประเทศไทยซึ่งยังมีช่องว่างในด้านการเข้าถึงบริการทางการเงินและความรู้ทางการเงินของผู้ใช้บริการ การเปิดให้มี Virtual Bank ในไทยจึงใช้แนวทางที่สอดคล้องกับแนวทางที่ 2 โดยมุ่งหวังให้ Virtual Bank เข้ามาตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยต้นทุนที่เหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับผู้ให้บริการรายย่อยและ SMEs โดยเฉพาะกลุ่ม underserved และ unserved และให้ Virtual Bank ประกอบธุรกิจในรูปแบบที่ยั่งยืนและไม่กระตุ้นการแข่งขันหรือใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เหมาะสม จนอาจกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงิน ผู้ฝากเงิน และผู้บริโภคในวงกว้าง

	สหราชอาณาจักร	สิงคโปร์	ไทย
I. เป้าหมายในการเปิดให้จัดตั้ง Virtual Bank			
สิ่งที่อยากเห็น (Green Line)	• ช่วยเพิ่มการแข่งขัน	• นำเสนอบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ และสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ลูกค้า รวมทั้งช่วยเพิ่มการเข้าถึงบริการทางการเงิน • กระตุ้นการแข่งขันอย่างเหมาะสม	• นำเสนอบริการทางการเงินรูปแบบใหม่ และสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ลูกค้า โดยให้ความสำคัญกับรายย่อยและ SMEs โดยเฉพาะกลุ่มที่ยังไม่ได้รับบริการอย่างเพียงพอเหมาะสม • กระตุ้นการแข่งขันอย่างเหมาะสม
สิ่งที่ไม่อยากเห็น (Red Line)	• กรณีที่จำเป็นต้องเลิกกิจการ Virtual Bank ไม่สามารถดูแลผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งรวมถึงผู้ฝากเงินได้อย่างเหมาะสม และทันการณ์ (ไม่ orderly exit)	• การประกอบธุรกิจ Virtual Bank ที่ไม่ยั่งยืน • การกระตุ้นการแข่งขันอย่างไม่เหมาะสม • การเอื้อประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และ/หรือใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เหมาะสม	• การประกอบธุรกิจ Virtual Bank ที่ไม่ยั่งยืน • การกระตุ้นการแข่งขันอย่างไม่เหมาะสม • การเอื้อประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และ/หรือใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เหมาะสม
II. กรอบการขอจัดตั้ง			
คุณสมบัติสำคัญของผู้ขอจัดตั้ง	• มีรูปแบบการประกอบธุรกิจ (business model) ที่แสดงถึงความสามารถในการบริหารรายได้และต้นทุนอย่างยั่งยืน • มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี การให้บริการดิจิทัล และมีความสามารถในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูล • มีธรรมาภิบาลและมีความสามารถในการบริหารความเสี่ยงธุรกิจการเงิน		
การกำหนดให้ดำเนินกิจการในช่วงแรกอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด (phasing)	• ไม่กำหนด	• กำหนดให้การดำเนินกิจการในช่วงแรก (ไม่เกิน 5 ปี) อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด โดยถูกจำกัดขอบเขตธุรกิจ เช่น จำนวนเงินฝากต่อราย จำนวนเงินฝากรวม เป็นต้น และผู้กำกับดูแลมีการติดตามอย่างใกล้ชิด	• กำหนดให้การดำเนินกิจการในช่วง 3-5 ปีแรกอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด โดย ธปท. จะติดตามอย่างใกล้ชิด หากเห็นว่า Virtual Bank ไม่มีความพร้อมเพียงพอในการให้บริการ หรือธุรกรรมที่ Virtual Bank จะดำเนินการ หรืออยู่ระหว่างดำเนินการ อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงของ Virtual Bank ระบบการเงิน หรือผู้บริโภคในวงกว้าง ธปท. อาจพิจารณาสั่งการให้แก้ไข หรือกำหนดให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

	สหราชอาณาจักร	สิงคโปร์	ไทย
II. กรอบการขอจัดตั้ง (ต่อ)			
การกำหนดให้จัดทำ exit plan รองรับกรณีที่จำเป็นต้องเลิกกิจการ	• ให้จัดทำ		
III. กรอบการกำกับดูแล			
กรอบการกำกับในภาพรวม	• ใช้กรอบหลักเกณฑ์เดียวกับธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน		
IV. การเปิดรับสมัครและจำนวนใบอนุญาต (license)			
การเปิดรับสมัคร	• เปิดตลอด	• เปิดเป็นรอบ	• เปิดเป็นรอบ
จำนวน license	• ไม่จำกัดจำนวน	• จำกัดจำนวน	• จำกัดจำนวน

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND